

OILA DAVTRASIDA

№ 3 (349)
2019 - yil
24-yanvar
payshanba

www.od-press.uz

Ijtimoiy-siyosiy, ma'naviy-ma'rifiy gazeta

Gazeta 2012-yil may oyidan chiqa boshlagan.

ХОРИЖДА ЎҚИШ

харажатини
«Эл-юрт...» кўтаради

6-бет

БОҒЧАГА ОЛМАЯПТИ?

Икки ёшли фарзанди
бор оналар дарди

5-бет

АЖРАШИШДА

қайси
вилоят
етакчи?

3-бет

Тўйдан қолмас ОҚСОҚОЛЛАР

4-бет

МТМда

пулли хизматлар

6-бет

ТОБЛАНИШ

Сабоқ

8-бет

УЙИМИЗ ИСИШИ УЧУН ЯНА ҚАНЧА ҚУРБОНЛИК КЕРАК?

Хўш... печка – қўлбола,
иситгич – ностандарт,
мўри – тўлган.
Хуллас, жарима катта...

МЎРИДАН ЧИҚАЁТГАН ҲАСРАТ

2-3-бетлар

Илҳом БОЛТАЕВ коллежи

uzkitob.uz

«O'ZDAVKITOB SAVDOTA' MINOTI»

Манзил: Тошкент шаҳар Навоий кўчаси 30-уй
Tel.: (+998 71) 244-19-65 (+998 71) 244-19-91

Энг сара
китоблар
ассортименти

БОМ-

ёхуд ҳақиқатдан

(Мутасаддилар ўқимай қўя қолсин.

Қайнота-келин бир хонада ётса...

Узоқ йили машҳур олимлардан бирига шундай савол йўлланган эди:

«Баъзан барча оила аъзоларимиз — мен, хотиним, фарзандларим ва ота-онам бир хонада ётишга тўғри келади. Бу бирмунча ноқулай албатта. Лекин бошқа иложимиз ҳам йўқ. Қанчалик ноқулай бўлмасин, зарурат юзасидан қайнота бор жойда келин ҳам бўлиши дуруст бўлармикан, деган савол мени кийнаб келади. Бундай ҳолда қандай маслаҳат бера-сиз?...»

«Борма, куясан...»

Куйидагича хабар ҳамманинг ҳам қўл телефонига тез-тез келадиган бўлса керак:

«Иситиш печларидан фойдаланиш қоидаларига амал қилинг. Ностандарт печлардан фойдаланманг. Ис газидан заҳарланишдан сақланг. Қўшимча маълумот: fvv.uz.»

Жуда яхши огоҳлантириш. Бу баъзи бир фавқуллода ноҳуш ҳолатларнинг олдини олишга ҳисса қўшади... деб умид қиламиз.

Бу гаплар менга машҳур сўз устасининг латифасидаги ўта совуққон она ҳолатини эслатади: «Борма, куясан... Ана, куйдинг! Қўлинг ёпишиб қолдимми? Энди бирпас ўша ерда тутиб тур, хозир опанг мактабдан келса, сени акратиб олади...»

Бир пайтлар худди ўша санъаткор ўтган асрнинг саксонинчи йилларидаги бир ҳолисани кескин танқид қилиб, кулги остига олган эди. Бу — бомба ҳақидаги латифа. Агар эсингизда бўлса, ногаҳон бомба тушиб қолса, унинг зарарига қарши ишлаб чиқилган химояланиш дастури ҳаётга умуман тўғри келмаслигини ҳаққоний равишда юморга ўраб очиб берган эди. У гаплардан кейин орадан яна ўттиз йиллар ўтди. Лекин санъаткор айтган ўта кулгили ва реал ҳаётдан жуда йирик йўриқнома ва дастурлар ҳалигача «яшаб» келяпти.

Юқоридаги хабар ҳам шулардан бири. Унда айтилишича, иситиш печларидан тўғри фойдаланиш керак экан. Буни ким билмайди? Одамлар бу ишни моли ва жонини атайлаб ҳалокатга қўйиш орзусини кўзлаб қиладимми? Нотўғри фойдаланаю, қани эди, уйим ёниб кетиб, ҳаммамиз жувон-

марг бўлсак, дейдиган одам бўлиши мумкинми? Агар бўлса, у — касал. Унга телефондан жўнатиладиган хабарнинг фойдаси ҳам йўқ.

«Ностандарт иш»лар

Бу ерда «Одамлар нимага қўшимча иситиш воситаларидан ўз ҳолича фойдаланяпти?» деган саволни қўйиш, менимча, ўринли бўлади. Бугун мамлакатнинг аксар аҳолиси табиий газ билан таъминланган, каби ҳисобот-гапларни кўп эшитамиз. Балки буни табиий газ қувурлари билан таъминланди, дейиш бир мунча тўғри бўлар. Аммо буни ҳам «таъминланди» деб аташ ҳақиқатдан анча йирик. Сабаби, кейинги чорак асрда ўрнатилган ўша қувурлар, асосан, аҳолининг чўнтагидан қилинганини ҳамма билади. Фақат буни исботлашнинг иложи йўқ. Чунки бундай ишлар ими-жимиди қилиниб, аллақачон ҳисоботларга «бюджет маблағлари асосида амалга оширилди», тарзида бир неча бор хатлаб қўйилган. Фуқаро эса, бундай ишлар кимнинг пулига бўлса-да, тезда бажарилишини истади. Қаҳратонда аҳолига адолат ва ҳақиқат тантанасидан кўра, хонадонини иситишга табиий газ қайси йўл билан бўлса ҳам етиб келиши муҳимроқ.

Баъзилар отнинг калласидай даромад топиш учун тандир-хона, емакхона, иссиқхона ва шунга ўхшаш...хоналарни ташкил этади. Лекин ўт ёки иш ва иситиш қоидаларини назар-писанд қилмасдан, фақат мўмай даромад ортидан қувиб, давлатнинг кўзини шамғалат қилиб, зимдан иш кўради. Белгиланган меъёрларга амал қилиб ўтирмайди. Ётиб қолгунча отиб қол, қабилида иш тутади. Мутасаддилар бундайларни огоҳлантириб қўйишга, излаб топиб, танабини тортишга (қонуний чора қўришга) албатта ҳақли.

Яна аҳолининг умумий эҳтиёжи учун етказиб берилаётган маҳсулот истеъмолида беш кўлини оғзига тикиб, устига-устак, фойдалангани учун имкони бўла туриб, йиллар давомида атайлаб ҳақ тўламай юрган бўйни йўғонлар ҳам йўқ эмас.

Шу билан бирга, масаланинг яна бир чигал томони бор. Сир эмас, қаҳратонда одамлар яшаб турган уйини эмас, лоақал биргина хонасини иситиш учун қўлидан келган ҳамма талдирини қилади. Бир кун совқотиб чиқса, уйни қандай йўл билан бўлса-да иситиш ҳақида бош қотиради. Ота-онанинг ўзи унча-мунча нарсаларга бардош қилиши мум-

Мана шу суратнинг ўзи кўп нарсани «гапирмоқда». Кўриниб турган замонавий иситиш тизими ишламагани боис қўлбола печка қурилгани аниқ. Кўмир йўқлиги ва ўтинни тежаш учун эса электр печка (электр келиб қолган пайтда албатта).

кин, лекин болалари совуқдан дийдираб ётишига бефарқ қараб туролмайди ахир. Шартга бозорга боради-да, чўнтаги кўтарган бирон бир иситиш мосламасини кўтариб келади. Мосламага халқ қўядиган талаб — уйни тезроқ ва яхшироқ исита олсин ҳамда ҳамёнбоп бўлсин. Мана шу шартларга жавоб берса бўлди, унинг стандарт-ностандартлиги кейинги масала. Афтидан, пишиқ ғийшнинг устига илонизи чи-зиқ-йўл қилиб, унга бурама сим тортиб қўйилиб ясалган қўлбола иситгич ҳеч қайси стандартга тўғри келмаслигини аслида хардамхаёл одам ҳам билади. Лекин уни сотиб олаётган харидорнинг шундан бошқасини чўнтаги кўтармаса, бозор тўла фақат шу турдаги иситиш асбоблари сотилаётган бўлса, ҳўш, айтинг-чи, ўша харидор нима қилсин?

Тўғриси, бизда стандарт иситгич-печлар ишлаб чиқариладими-йўқми, бунисини билмадим-у, аммо ностандарт печкалар савдосини хар қаламда истаганча топса бўлади. Чунки талаб шунга бор. Шундай бўлгач, аҳоли қандай йўл тутиши ҳам қундай равшан. Фалон йилдан сўнг ўзимизда стандарт печкалар ишлаб чиқариларкан, шунгача замхарир хонада яшаб тураверамиз, дейдиганини қундузи чирок ёкиб ҳам топиб бўл-маса керак. Ёки ўша стандарт печкани сотиб олишга имкони-миз бўлгунча совуқда ётамиз, дейдиган «қонунга итоаттўй» кишилар ҳам анқонинг уруги. Шундай бўлгач, танлаш имкони йўқ. Биргина йўл қолган. У ҳам бўлса, қишдан эсон-омон чиқиб олиш учун ностандарт ва

Мутасадди деганимиз — ўзга сайёралик темир ходим. У фақат саллани ол деса, каллани қўшиб олиб келишни билади. Билгани иккитагина сўз: жарима, мусодара.

фақат саллани ол деса, каллани қўшиб олиб келишни билади (ўша қалла иккинчи бор яна муаммо тугдирмаслиги учун). Қолаверса, унинг қўлидаги ён-ғин хавфсизлигига риоя қилиш ҳақидаги узундан-узук рўйхатда фуқаронинг оилавий аҳволи ҳақида ҳеч нарса дейилмаган. У ўзбек тилини ҳам унча яхши билмайди. Билгани иккитагина сўз: жарима, мусодара.

Бир маҳалла(р)

Тўғриси айтсам, мен кейинги пайтларда ҳақиқатдан узук воқеалар ҳақида кўп ҳаёл сурадиган ҳаёлпараст бўлиб қолибман. Ҳар йили куз-киш мавсуми бошланишидан олдин маҳалла кайвонилари йиғилишиб, қани, бу йилги мавсумдан қандай чиқамиз? Раҳматли Шариф аканинг келини бу йил уч боласи билан сўққабош қилиб кетди. Унинг уйдан бир хонасини иситиб берайлик. Анави Маҳкам бобо билан Сарви холага битта яхши печка топиб бермасак, бўлмас. Уста Толиб — жўжабирдай жон. Оиласида ўн киши унинг қўлига қараб ўтиради. Қунбай ишлаб топган пули дурустроқ печка олишга етмаслиги тайин. Унга ҳам ёрдам қилайлик. Жилла курса, бояги «ўзга сайёралик» мутасадди келганида биз маҳалладошлар унинг ҳолатини тўғри тушуниб, Толибжоннинг хонадонини сал қўздан паналатиб турайлик, дейишса, бўлмасмикан, деган хомхаёлларга боравераман. Лекин бу — ҳақиқатдан узук воқеалигини ўзим ҳам яхши биламан.

рухсат этилмайдиган йўллардан фойдаланиш, яъни онгли равишда қоидага бузиш.

Бой — борича, йўқ — ҳолича иш тутади. Агар фуқаронинг «ностандарт иш»ларидан мутасаддилар хабар топса, дарҳол уни жаримага тортади. Бечора фуқаронинг жарима тўлашга пули бўлганида аввалбошданок ностандарт иситгични сотиб олармиди? Бу хали ҳолва, мутасадди деганимиз фуқаронинг амаллаб бир қунига яраб турган «ностандарт» иситгичини дарҳол мусодара қилади. Бу уйда ота-онани ташқари яна уч-тўрт норасида жужуқлар, ёши бир жойга бориб қолган, ҳаво сал айниса, дарров суякларни зирқираб, азоб чекадиган кексалар ҳам бўлиши эҳтимолдан холи эмас. Мутасаддининг бу билан нима иши бор? У — ўзга сайёралик бир темир ходим. У

«Боламни боғча олмаяпти, ўзим эса ишлашга мажбурман...»

Аслида мақсад нима? Ишлашни ёки фарзандга меҳр бериб улғайтириш?

Мактабгача таълим вазирлиги эшиги олдида икки ёшлар чамаси болани етаклаб, кўзлари жикка ёшга тўлиб турган аёл эътиборини тортди. Аввалига индамай ўтиб кетмоқчи бўлдим, лекин бирор ёрдамим тегар деган мулоҳаза билан хол сўрадим. Тўлиб турган эканми, гапиршидан олдин бир йиғлаб олди. Унинг сўзларига кўра, икки ёшли фарзандини мактабгача таълим муассасасига жойлаштира олмаётган экан. Ижтимоий аҳволи оғирлиги учун ишлаши керак экан. Шу боис вазирликдан нажот кутиб келган, аммо бу ҳам натижа бермаган.

Бугун бу каби ҳолатлар тез-тез учраб турибди. Яъни, мактабгача таълим муассасасига болалар уч ёшдан қабул қилина бошлагач, кўп оналар учун бу катта ташвишга айланди. Ўқиётган, ижтимоий аҳволи оғирлиги сабаб ишлашга мажбур бўлаётган аёллар икки ёшли фарзандини кимга қолдиришни билмай боши қотган. Кимдир уларнинг арз-додини тинглапти, кимдир елка қиснидан нарига ўта олмаяпти. Аслида бу муаммонинг юзага чиқишига қандай омиллар сабаб бўлди? Болаларни боғчага уч ёшдан бошлаб қабул қилиш замирида қандай мақсадлар мужассам ўзи? Бир-бирига уланиб кетадиган бундай саволлар кўп. Уларнинг ечим

МАЪЛУМОТ

Ҳозир мамлакатимизда 3-7 ёшдаги болалар сони 2, 5 миллиондан ортиқ. Бугун уларнинг қарийб 37 фоизи мактабгача таълим муассасаларига қамраб олинган.

бор ёки йўқлиги хақида мутахассислар мулоҳазалари билан кизиқдик.

Қабул қилинади, фақат нодавлатга

— 2017 йил соҳада олиб борилган таҳлиллар натижасига кўра, битта гуруҳда икки ёшлилар икки ёки уч нафарни ташкил этган, — дейди **мактабгача таълим вазирининг биринчи ўринбасари Собитхон ТУРҒУНОВ**. — Ҳозир икки ёшли болаларни мактабгача таълим муассасасига бериб бўлмайми, деган савол кўндаланг қўйилмоқда. Бериб бўлади, фақат улар нодавлат мактабгача таълим муассасаларига қабул қилинади. Айримлар нодавлат боғчалар бадали қиммат, шароитимиз кўтармайди, дейиши мумкин. Президентимизнинг 2018 йил 30 сентябрда қабул қилинган қароридан бу борада жуда кенг имкониятлар яратиб берилган. Нодавлат шаклидаги оилавий боғчалардаги болалар сони 12 нафардан 25 нафарга кўпайтирилди. Нодавлат оила-

вий мактабгача таълим муассасаларининг ота-оналар бадали ҳам қиммат эмас.

Ҳақиқатан ҳам, оилавий мактабгача таълим муассасалари ташкил этилиши кўпчилик учун қулай имкониятлар эшигини очди. Ўз тadbиркорлигини йўлга қўйиш истагидаги фуқаролар билан бирга чекка ҳудудларда истикомат қиладиган, ён-атрофида боғча бўлмаган аҳолига ҳам анча қулай бўлди.

— Ҳозирда давлат-хусусий шерикчилик асосидаги нодавлат оилавий мактабгача таълим муассасалари фаолиятини йўлга қўйиш мумкин, — дейди **Давлат-хусусий шерикчилик асосидаги МТМлар фаолиятини ташкил этиш бошқармаси бошлиғи Абдуғулом ҲАКИМОВ**. — Ушбу гуруҳга қатнайдиغان болаларнинг 70 фоизи ўша ҳудудда белгиланган давлат мактабгача таълим муассасаларидаги бадал кийматида тўловни амалга оширади. Айтайлик, бир гуруҳга 20 та бола қатнайди. Тошкент шаҳрида давлат мактабгача таълим муассасаларидаги ота-оналар бадали 155 мингни ташкил этадиган бўлса, 20 боладан 14 нафари шу нархни тўлайди. Қолган болаларга нисбатан нархни тadbиркор ўзи белгилаши мумкин.

Бундай боғчаларни очиниш учун алоҳида хонадон ёки нотурур жой талаб этилмайди. Фақат Давлат санитария-эпидемиология назорати маркази ҳудудий бўлинмаси ва давлат ёнгин хавфсизлиги хизмати томонидан рухсатнома берилиб, туман ёки шаҳар ҳокимлигининг рухсатномаси орқали амалга оширилади.

Нафақа пули уч ёшгача (ми?)

— Болани уч ёшгача мактабгача таълим муассасасига қабул қилинмаслиги аёл кишини ишлаш ҳуқуқидан маҳрум қилмайди, — дейди **Ўзбекистон Қасаба уюшмалари федерацияси таълим, фан ва маданият ходимлари қасаба уюшмаси Республика кенгаши масъул ходими Лазоқат ТУРИКОВА**. — Лекин бу аёлга, албатта, кўмак керак. Шу боис икки ёшгача фарзанди бўлган аёлларга нафақа тўлаш бўйича низом мавжуд. Буни уч ёшгача узайтириш мақсадида тегишли ташкилотларга мурожаат қилинган. Аммо ҳали бу масала ўз ечимини топгани йўқ.

Ташкилот ўз имкониятидан келиб чиқиб мана шундай ижтимоий ҳимояга муҳтож ходимларга моддий кўмак бериши зарур.

Тўғри, кўмакка муҳтож, ижтимоий аҳволи оғир ходимлар иш жойи томо-

нидан қўллаб-қувватланиши масалага бироз ечим бўлиши мумкин. Лекин кўпинча бундай мурожаатлар жавобсиз қолиб кетаверади. Фарзанд тарбияси учун таътилга чиққан онанинг кейинги тақдирини ҳеч кимни қизиқтирмайди. Шундай экан, бу борада ҳам ходимнинг мавжуд имкониятларини янада ойдинлаштириб олиш зарур эмасмикан?

Ечим топилар, аммо...

— Мана шу масалани охиригача етказиб, ҳеч бўлмаганда, кўтариб чиқилган мавзуга тегишли вазирлик ёки ҳукумат эътиборини қаратиш биринчи галда журналистлар вазифасидир, — дейди **Олий Мажлис Қонунчилик палатаси Фан, таълим, маданият ва спорт масалалари кўмитаси аъзоси Абдурашид АБДУҚОДИРОВ**. — Буни кун тартибидан энг долзарб масалага айлантириш керак. Мана, ҳозир икки ёшли болаларни боғчага бериш ва хусусий секторда бунинг нархини камайитириш масаласи қўтарилди. Икки-уч ёш оралигида фарзанди бор бўлиб, уларнинг ичида фақатгина боғчага бера олмай, ишга чиқа олмаётганлар сони қанча ўзи? Олий таълим муассасасида 337 мингга яқин талаба ўқийди. Ярмини қизлар ташкил этади дейдиган бўлсак, 170 минг бўлади. Уларнинг 10 фоизи турмушга чиққан десак, 17 минг бўлади. Уларнинг қанчасида икки-уч ёшли фарзандлари бор?

Ёшлар иттифоқи ўзининг имкониятларидан келиб чиқиб, ёшлар орасидан икки ёшли фарзандлари бўлиб, ишга жойлаша олмаётган, фарзандини боғчага берса, иши нақд бўлган ёки ўқиётганларнинг сонини аниқлаб бериши керак назаримда. Шунда бемалол масаланинг нечоғли долзарблигини исботлай оламиз.

Кўриниб турибдики, муаммо мавжуд. Масаланинг энг зойик жиҳатини эса тилга олмай иложимиз йўқ. Бугун фарзанд дунёга келтириб, уни кимгадир ташлаб ўз хаётини яхшилашга ҳаракат қилаётган онани тушунаримиз. Аммо ўз волидасининг меҳрига ташна, фақат унинг қучоғидагина ўзини эркин ҳис қиладиган боланинг кечинмалари-чи? Психологларнинг таъкидлашича, бола уч ёшга қадар атроф-муҳитни ўрганади, инсонлар билан мулоқот қўнимаси шаклланади. Бу вақтда тўдақнинг онаси билан бирга бўлиши руҳан тетик бўлиб улғайишида катта аҳамият касб этади. У вояга етганда ҳам бу ўз таъсирини кўрсатади. Шундай экан, масалани ҳали атрофлича ўрганиб, кейин ҳулоса чиқарсак маъқул кўринади.

...Лекин афсуски, йиғи аралаш менга дардини гапирётган аёл бу фикрларимни эшитгани ҳам келмади. Шундай вақтда онанинг ёши улуглари, ота-она ёки қайнота-қайнона келинларини йўлга солиши керакмикан? Бу масалада яна бир мулоҳаза юритиб кўринг...

Шахноза РАҲИМХЎЖАЕВА,
«Оила даврасида» мухбири

БИР САВОЛ

Дарс соатининг чегараси борми?

— Бир ўқитувчига энг кўп неча дарс соати берилиши мумкин? Олис ҳудудларда, тоғли туманларда жойлашган мактаблар ёки мутахассислар етишмайдиган, икки сменали мактабларда ўқитувчиларга энг кўп неча соатгача дарс ўтишга рухсат берилади?

Б.НИЁЗОВ,

ўқитувчи, Сарийсуё тумани

— Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2005 йил 21 декабрдаги қарори билан тасдиқланган «Халқ таълими ходимлари меҳнатига ҳақ тўлаш тўғрисидаги низом»нинг 18-бандига кўра, алоҳида ҳолларда халқ таълими муассасаларида ходимнинг розилиги билан касблар (*лавозимлар*)ни бирга қўшиб олиб боришга, шунингдек, ўзининг асосий иши билан бирга, ишда вақтинча бўлмаган ходимларнинг вазифаларини бажаришга йўл қўйилади. Бунда лавозимларни бирга қўшиб олиб бориш бўйича иш вақтининг жами давом этиши йиллик 1548 соат иш вақтининг 50 фоизидан, яъни йил мобайнида 774 соатдан ортиқ бўлиши мумкин эмас.

Шунингдек, ҳукуматнинг 2012 йил 18 октябрдаги қарори билан тасдиқланган «Ўриндошлик асосида ҳамда бир неча касбда ва лавозимда ишлаш тартиби тўғрисида низом» иловасининг 6-бандига мувофиқ, умумтаълим мактаблари ўқитувчиларининг айнан шу муассасида белгиланган меҳнат нормасидан ортиқ бўлган, лекин ушбу иш тури бўйича иш вақти нормал давомийлигининг 50 фоизидан кўп бўлмаган иши ўриндошлик асосида ишлаш ҳисобланмайди ҳамда улар меҳнатига тасдиқланган тарификация асосида ҳақ тўланади.

Халқ таълими вазирлиги ахборот хизмати

Хорижда ўқиб, юқори малакали мутахассис бўлмоқчимисиз?

Иқтидорли ёшларни докторантура ва магистратура дастурлари бўйича ўқитиш билан ким шуғулланади? Турли соҳа мутахассисларининг малакасини ошириш ва стажировкасини ташкил этиш, хориждаги ватандошлар билан доимий мулоқот ўрнатиш қандай амалга оширилади? Чет элдаги университетлар ҳамда илмий марказлар билан ҳамкорликда юқори малакали кадрлар тайёрлаш шартларидан хабардормисиз?

Ушбу мақсадларни амалга ошириш учун 2019 йилда давлат бюджетидан 45 миллиард сўм ажратилиши режалаштирилган. Президентимиз 2018 йил 18 декабрь куни замонавий кадрларга бўлган эҳтиёжни тўлдирish, билимли ёшларни стратегик соҳаларга жалб этиш масалаларига бағишлаб ўтказган йиғилишдаги кўрсатмасига мувофиқ, бу маблағ янада оширилади.

Давлатимиз раҳбарининг 2018 йил 25 сентябрдаги фармонида мувофиқ, Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Мутахассисларни хорижда тайёрлаш ва ватандошлар билан мулоқот қилиш бўйича «Эл-юрт умиди» жамғармаси ташкил этилган эди. Хўш, Жамғарманинг шу пайтгача бўлган фаолияти натижаси қандай? Унинг таълим дастурларида иштирок этиш учун нималар талаб қилинади?

«Эл-юрт умиди» жамғармаси директори вази-фасини бажарувчи Адхам БЕКМУРОДОВ шу ҳақда а-рофлича маълумот берди.

МАЪЛУМОТ

Айни пайтда мутахассисларни чет элга юбориш, хориждан юқори малакали ватандошларимизни ҳамда хорижий экспертларни юртимизга жалб қилиш бўйича эҳтиёж кўйидагича: чет элдаги ватандошларга – 651 та, юқори малакали хорижий экспертларга – 886 та, докторантура, магистратура, стажировка ва малака оширишга – 3625 та. Жами 5162 тани тақил этади.

Ҳозиргача 500 нафар мутахассис

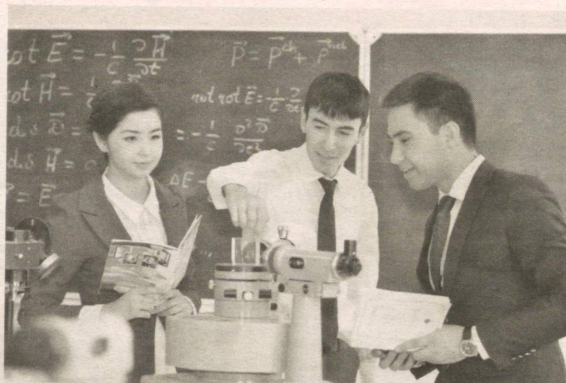
2018 йилда жамғарма 26 давлатдаги 74 та таълим ва илмий муассаса билан ҳамкорлик алоқаларини ўрнатди. Ҳозирда унинг хорижий таълим дастурлари асосида 500 нафар стипендиат, шу жумладан, малака ошириш бўйича 260 та ҳамда стажировка дастурлари бўйича 27 та стипендиат тахсил олган ва олмақда.

Кимлар иштирок эта олади?

Магистратура дастурларида: 23-40 ёш оралиғида бўлган, илгари мутахассислиги бўйича хорижда магистратурада таълим олмаган ҳамда танлаган касбида камиди 2 йил меҳнат тажрибасига эга;

Докторантура дастурларида: 25-45 ёшли, PhD (фан номзоди ёки доктори бўлган) ёки фан доктори илмий даражасига эга бўлмаган, ўз соҳасида камиди 2 йил фаолият юритган;

Малака ошириш ва стажировка дастурларида: 25-50

ёшли, Жамғарма дастурларидан бирида сўнгги 3 йил ичида хорижда тахсил олмаган, мутахассислиги бўйича ҳамда педагогик соҳада камиди 2 йиллик иш стажига эга Ўзбекистон фуқаролари катнаша олади.

Қандай ҳужжатлар керак?

Таълим дастурларида иштирок этиш учун барча зарур ҳужжатлар билан «Эл-юрт умиди» жамғармасининг интернетдаги www.euyf.uz веб-сайти орқали танишиш мумкин.

Малака ошириш ва стажировка ўташга номзодлар Жамғарма қабул комиссиясига қўшимча тарзда куйидаги ҳужжатларни ҳам тақдим этиши шарт:

• буюртмачи ташкилот раҳбари ёки унинг ўринбосари имзоси билан номзоднинг хорижда малака ошириши ва стажировка ўташи зарурлиги асосланган тавсиянома;

• буюртмачи ташкилот раҳбари ёки унинг ўринбосари имзоси билан номзоднинг хорижда малака ошириш ёки стажировка ўтаб кайтгандан сўнг, иш билан таъминлаши тўғрисидаги қафолат хати;

• малака ошириш ёки стажировка дастури;

• малака ошириш ёки стажировка ўташ дастурини амалга ошириш тўғрисида хорижий

муассаса билан дастлабки келишув (агар мавжуд бўлса).

Номзодларни саралаш

Номзодлар ҳужжатларини қабул қилиш, тўплаш ва дастлабки кўриб чиқиш Жамғарма ходимлари томонидан амалга оширилади. Мазкур жараён бир неча босқичдан иборат. Биринчи босқичда ҳужжатлар кўриб чиқилади ва талабгорлар дастлабки саралашдан ўтказилади. Кейин эса танланган номзодларнинг хорижий тилларни билиш даражасини аниқлаш учун суҳбат бўлади.

Шундан сўнг, мутахассислиги бўйича ва дунёқарашига баҳо бериш мақсадида яна бир бор суҳбат уюштирилади ёки ёзма имтиҳон олинади. Ва ниҳоят, (магистратура ва докторантура учун) стандартлаштирилган тест (IELTS, TOEFL, TestDraf, GMAT, GRE ва бошқалар) топширилади. Агар номзодда чет элнинг таълим ва илмий муассасалари талаблари даражасида билимини тасдиқловчи амалдаги халқаро сертификат бўлса, у тест сўновларидан озод қилинади.

Исталган хорижий олийгоҳни танлаш мумкинми?

Стипендиат таълим олиши

учун танлаган олий ўқув юрти ёки илмий муассаса The Times Higher Education ёки QS World University деб номланувчи тан олинган халқаро ташкилотлар рейтингига кўра, жаҳондаги энг яхши 500 талик ёки фан йўналиши бўйича энг нуфузли 200 талик рўйхатга кирган бўлиши керак.

Ўқиш муддати қанча?

Магистратура дастурлари — 1-2 йил;

Докторантура дастурлари — 1-4 йил;

Малака ошириш ва стажировка дастурлари:

• хорижий илмий ва таълим муассасаларида малака ошириш — 2 ойгача;

• хорижий илмий, таълим, ижод муассасалари, давлат идоралари, корхона ва бошқа ташкилотларда стажировка ўташ — 6 ойгача.

Хорижда тахсил олиб қайтган номзодлар юртимизда беш йил ҳазмида давлат идораларида вазимат қилади.

Жамғарма қоплайдиган харажатлар

• ўқиш пули;

• виза олиш (шу жумладан, хорижий мамлакатларнинг Ўзбекистон Республикасидаги элчихоналари талабига кўра тиббий кўриқдан ўтиш);

• транспорт (шқалла томонга йилига бир марта);

• хорижий мамлакатда яшаш, овқатланиш ва транспортда харакатланиш;

• зарур ўқув ва илмий адабиётлар билан таъминлаш;

• хорижда таълим олиш даврида стипендиатларни тиббий суғурталаш.

Шаҳобиддин РАСУЛОВ

ёзиб олди.

Боғчаларда қўшимча пулли хизматлар

Боғчаларда дам олиш кунлари, шунингдек, иш куни якунлангандан кейин болани парваришлаш, унга қараб туриш ва ўқитишни пулли хизматлари йўлга қўйилади. Бу Адлия вазирлигида давлат рўйхатидан ўтказилган «Давлат мактабгача таълим муассасаларида қўшимча пуллик таълим-тарбия хизматлари кўрсатиш фаолиятини ташкил этиш тартиби тўғрисидаги низоми»да белгиланган.

Низомга мувофиқ, энди мактабгача таълим муассасаларида ўқув дастурдан ташқари спорт-соғломлаштириш (каратэ, таэквондо, сузши, шахмат, шашка, гимнастика, массаж ва бошқалар) тўғрақлари, бадний-эстетик (хор, рақс, тасвирий санъат ва ҳоказолар) тўғрақлари, фанлар бўйича тўғрақлар (чет тиллари, математика, ақлий арифметика, логика, информатика ва бошқалар) каби қўшимча пулли хизматлар кўрсатилиши мумкин.

Қўшимча хизматларнинг нархлар прейскуранти мактабгача таълим муассасаси раҳбари томонидан тасдиқланади.

Мактабгача таълим муассасасида ташкил этилган қўшимча хизмат кўрсатувчи гуруҳларга 3 ёшдан 7 ёшгача бўлган болалар қабул қилиниши мумкин.

Бунинг учун фарзанди қўшимча хизмат кўрсатувчи гуруҳларда тарбияланишини истаган ота-оналар ёки уларнинг ўрнини босувчи шахслар тегишли мактабгача таълим муассасасига ариза билан мурожаат қилади ҳамда улар ўртасида шартнома тузилади.

Қўшимча хизмат кўрсатувчи гуруҳларда болаларнинг сони 25 нафардан ортик бўлишига йўл қўйилмайди.

Энг кам ойлик иш ҳақи миқдори ошди

Ҳукумат қарори билан Меҳнатга ҳақ тўлаш ягона тариф сеткасига ўзгартириш киритилди.

Ўзгартиш ва қўшимчаларга мувофиқ, эндиликда меҳнатга ҳақ тўлашнинг 1, 2 ҳамда 3-разрядлари коэффициентлари олдингидек 2,476, 2,725, 2,998 дан эмас, балки 2,847, 2,997, 3,148 тариф коэффициентидан ҳисобланади.

Бу шуни аниқлатадики, мамлакат ҳудуди бўйлаб ходимларга тўланадиган иш ҳақининг энг кам миқдори 501 минг 959 сўмдан 577 минг 172 сўмга оширилди.

Демак, бундан кейин Ўзбекистонда 577 минг 172 сўмдан кам ойлик иш ҳақи тўланиши мумкин эмас.

Адлия вазирлигининг «Хуқуқий ахборот» телеграмм канали

ВАНИ ҲОКИМ ЕЙДИ... (МИ?)

Ҳоқим буваларга очиқ хат

Охири пайтларда айрим вилоят, шаҳар ва туман ҳоқимларининг «хурмача» қилиқлари оммага ошкор бўлиб, аҳолининг, қолаверса, миллионлаб юртдошларимизнинг норозилигини келтириб чиқармоқда. Энг ёмони – ҳоқим буваларнинг ғазабига кўпроқ қўл остидагилардан ташқари, фермерлар, ўқитувчию шифокорлар, қийинчиликдан арз-дод қилиб борганлар, пул топши илнжида хорижга чиқаётган «гастарбайтер»лар дучор бўлаётгани ва жабрини тортаётгани аянчли. Булар ҳақида ҳоқим буванинг ўзларидан изоҳ олишининг умуман имкони йўқ. Кабинетига борсангиз – жойларга чиққан, «жойлар»га излаб борсангиз – «юқори»нинг топириғи билан кетган... хуллас, тополмайсиз. Шу боис уларга айтмоқчи бўлганимизни хат орқали йўллашга қарор қилдик (гарчанд ҳоқим буваларнинг газета ўқимаслигига амин бўлсак-да, газета ўқиганлардан эшитиб қолар деган умиддамиз). Дарвоқе, бу гаплар ҳамма ҳоқимга бирдек тегишли эмас, гап ўз эгасини топади.

сиз ҳоқимларга кўп ва ҳўп имтиёзлар яратилди. Ҳатто тўплаган солиқларингиз ҳам ўзингизда қолади. Хуллас, барча имкониятларга эга бўлдингиз. Сиздан талаб қилинадигани эса фақат халқнинг хизматида бўлиш.

Яраш-яраш қиламиз...

Ҳўш, энди айтинг-чи, сизлар хизматчимисиз ёки муштумзўр? Мен иш талаб қилапман, шахсий ишимни сўраганим йўқ дейсизми? Кечирасиз, ҳамма ўз вақолати доирасида зиммасидаги вазифани бажариш учун муштумзўрлик қилаверса, биласизми нима бўлади? Модомики, сиз уриб-сўкиб талаб қилаётган экансиз, демак, соҳада нимадир муаммо бор. Шунинг учун иш жадал кетмаяпти. Уша соҳа вакиллари билан ҳеч дилдан суҳбат қуриб кўрганамсиз, уларнинг дарду ташвиши, оиласи, бола-чақаси ҳақида хабарингиз борми? Ахир, шу пайтгача мажбурийлик тамғаси остида қилинган қанча ишларнинг «миси» чиқяпти-ку! Улар келтирган йўқотиш-

лар-чи, унинг ўрнини қоплаб бўладими?

Ўқитувчини, фермерни савалаяпсиз, қасам ичир-япсиз, қўл остингиздаги ходимларни сувга тушириб қўймоқдасиз. Халқда «Ҳол-вани ҳоқим ейди, калтакни етим», деган гап бор. Бу жуда толиб айтилган гап. Катта вилоятнинг раҳбари сифатида «қулоқсизлиги» учун пўстаги қоқилган фермерни муштумзўр ҳамкасбингиз билан яраштириб қўйишингиз таҳсинга лойиқ. Лекин ҳамманинг ичида бир фуқаронинг манфаатларини камситгани етмагандек, уни дўппослаган, мажбурийлик қилган пулни бошқа фермерга ўтказдирган, бу ишга қўл остидаги қонун ҳимоячилари — ички ишлар ходимларини аралаштириб, жабрланувчини унинг уйдан зўрлик билан муҳрни олиб чиқартирган туман ҳоқимининг айбини шу тарихга хаспўшлаш қанчалик адолатдан? Бунақа яраштириш бир-бири билан ўйинчоқ таллашиб, уришиб қолган икки боғча боласини мурасага келтираётган боғча опага кўпроқ ярашадил назаримда.

Онангни қози қаҳорат қилса...

Яна бир савол: борди-ю, фермер ҳоқимни савалаянда (гипотезани қаранг!) ҳам, хурматли вилоят «қатта»си, шу йўлни тутардингиз? Менимча, асло йўқ. Бунақа воқеа содир бўлганича йўқ, бўлмайди ҳам. Ахир, биз андишали, ўзидан «катта»ларга сўзсиз бўйсунадиган, тинчликни қдрлайдиган халқимиз. Қолаверса, сизлардек амалдорларни дўппослашнинг оқибати нима бўлишини, унинг тақдирини қандай яқун топишини эси паст одам ҳам жуда яхши билади. Сабаби, жаноб ҳоқимнинг қўли жуда кўп жойга етади-да. Ота-боболаримиз ҳам «Уйнашмагин арбоб билан, арбоб урар ҳар боб билан», дея бекор айтмаган.

Халқда «Худо назар қилмаса, эшак бозорга даллол ҳам бўлмайсан», деган яна бир ҳикматли гап бор. Бугун сизга Яратганинг назари тушиб, шундай даражага эришибсиз. Лекин халқ барибир катта куч — нафрати ҳар қандай баланд даражани ер билан битта

Ҳоқим билан фермерни яраштириб қўйишингиз таҳсинга лойиқ. Лекин бунақа яраштириш бир-бири билан ўйинчоқ таллашиб, уришиб қолган икки боғча боласини мурасага келтираётган боғча опага кўпроқ ярашадил назаримда.

қилиши ҳеч гап эмас. Ҳарқалай, ҳозир давр, одамлар ўзгаряпти. Ҳар нарсанинг чегараси бор, ахир.

Машҳур қилишнинг «ҳоқим усули»

Эшигингизга бош уриб, сиздан ёрдам сўраб келган фуқарони қўллаб-қувватлаш ўрнига уни текинхўрликда, боқимандаликда айблашдан нарига ўтмаётганингиз ачинарли ҳол. Тўртта фуқарога ёрдам берман деб, ўнта-сининг бурнини қонатыяпсиз. Алининг ҳалол пешона тери билан топган пулини зўравонлик билан Валига олиб бераясиз. Яна бу қилмишингизни «ўз манфаатим йўлида қилмадим», дея хаспўшляяпсиз. Туманингизда ўтказилаётган сайёр қабулларда икки-учта фуқаронинг арзини тинглаб, ўша фуқароларнинг муаммосини бартараф этишни қўл остингиздаги ходимларингизга топширяпсиз. Лекин қолган мурожаатларнинг ҳаммаси «ўрнатилган тартибда кўриб чиқияпти».

Мисол учун, ҳузурингизга туман кадастр бўлимида иши битмаётган фуқаро арз қилиб келса, сиз фақат шунинг муаммосини ҳал этасиз, холос. Ваҳоланки, ўша мурожаат орқали сиз кадастр бўлими ҳаммани шундай муаммога дучор қилаётганини гўе «англамаяпсиз». Ёки кимдир маҳалласидаги аянчли аҳволдан шикоят қилиб, порталга ёзгани учун, унинг норозилигини бартараф қилиб, «шикоятим йўқ», деган тушунтириш хати оласиз-у, қолган муаммога тўла қозонлар эпиглигича қолаверади. Оқи-батда ўнлаб болалар боғчага навбат қутиб, шифохоналарда ақалли бир донна сунъий нафас бериш аппарати топилмасдан кун ўтаверади. Ҳамма кўриб-билиб турган

шу каби муаммолардан бе-хабар бўлишингиз учун ўзга сайёрада яшашингиз керак менимча. Хўш, нега уларни бартараф этиш йўлларини изламайсиз?

Бир ўйлаб кўринг, сиз ва сизнинг фарзандларингиз барча шароит яратилган иссиқ уйда мириқиб ухлаётган вақтда бошқа бир хонадоннинг фарзандлари совуқда қотиб қолмаслик учун ностандарт иситиш воситаларидан фойдаланиш оқибатида ис газидан ҳалок бўляпти. Сизнинг фарзандларингиз юмшоқ ва қулай машиналарда раван йўлда мактабга бораётган бўлса, чекка бир қишлоқ болалари лой ва балчиқ босиб, кўприк бўлмагани учун сой кечиб ўтяпти. Хуллас, сизда ҳаммаси жойида, лекин бошқаларда-чи?

Туманлардаги ҳоқим буваларга сўнги русумдаги қимматбаҳо машиналар олиб берибсиз. Буни яна сайёҳларни олиб юриш учун, дея изоҳлабсиз. Айтинг-чи, ўша сизнинг туманингизда воёга етмаган икки фарзанди оғир хасталикка чалинганидан, шўрлик отанинг уларни даволатишга маблағи йўқлиги, мажбурийдиган яшаб турган бошпанасини сотганидан хабарингиз борми?

Бугун мамлакат раҳбари жон куйдириб, туризмни ривожлантираётган, сайёҳларни кўпроқ жалб этаётган, бу иқтисодимизнинг бир томонини кўтаради, демоқда. Лекин ҳеч ўйлаб кўрганамсиз, сиз ўқитувчини ёки фермерни дўппослаётганингиз, ходимларингизни сувга тушириб жазолаётганингиз, бутун бир туман аҳлини айтишга уяладиган сўзлар билан сўкаётганингиз дунёга дoston бўлиб турса, юртимизга сайёҳлар қадам ранжиде қилармикан?

Ҳурматли ҳоқим бувалар!

Сизларга катта ишонч билдирилдим, марҳамат, ҳудудингизда яшаётган ҳар бир инсон ҳаётига масъул эканингизни унутманг. Агар кимдир сизнинг шу эл манфаати йўлидаги қонуний топширигингизни бажармаяпти, марҳамат, унга қонуний чора кўринг. Аммо сизнинг ноқонуний топширигингизни бажармаса, ундан фақат хурсанд бўлишингиз керак. Чунки аравани тортадиганлар ҳам ана шундай «ҳаққини таниган» одамлар бўлади.

Агар бунга кучингиз ва салоҳиятингиз етмаса, давлат раҳбари талаб қилганидек, халқ кутганидек адолатли ишлай олмайсизми, марҳамат, майдонни бўшатинг. Юртни севадиган, халққа чин маънода елкадош бўладиган ходимларга йўл беринг».

Ғуломжон АҲМАД

ҚҚС: «мен айбдор эмасман!..»

Мутасаддилар журналистлар билан «жанг»да барчасини ошкор қилди

Нарх-навонинг
ошишига янги
солиқ тартиби
сабабчими?

Янги йилдан кўлаб истеъмол товарлари баҳоси кўтарилди. Умумовқатланиш ошхона ва кафеларида нарх-наво ошди. Супермаркетларда айрим маҳсулотлар пештахталари бўша қолди. Тадбиркорлар буларнинг барчасини янги тартибда жорий этилган кўшимча қиймат солиғига (ҚҚС) боғлашмоқда. Аслида ҳам шундайми ёхуд ҚҚСнинг янги мезонлари молиячи ва солиқчилар томонидан охиригача чуқур ўйланмаган ислохотмиди? Нима учун тегишли қарорлар қабул қилиниб, амалиётта жорий қилингандан сўнг айрим озик-овқат маҳсулотлари ҚҚСдан озод этилди?

Нега ҚҚСга ўтилди?

Жорий йил учун белгиланган давлат бюджети параметрларида ҚҚСнинг улуши энг юқори бўлиб, 35 фоиздан ошади. Демак, ушбу солиқ турунинг қамрови сезиларли кенгайди. ҚҚСнинг бундай кенг миқёсда амалга жорий этилиши кўлаб баҳсли мунозараларга ва тушунмовчиликларга сабаб бўлмоқда. Қолаверса, солиқнинг соддалаштирилган ва умумбелгиланган тартибларидаги тегишларга ажратилиши ҳам бунга замин бўлди.

— Янги солиқ қонунчилигига кўра, пул айланмаси 1 млрд. сўмдан ошган тадбиркорлик субъектлари (у муқаддам ягона солиқ тўловчиси ёки яқка тартибдаги тадбиркор бўлса ҳам) умумбелгиланган тартибдаги солиқ тўловчиси ҳисобланади, — дейди Давлат солиқ кўмитаси раиси ўринбосари Шотамбек ШОКИРОВ.

— Бу нимага аниқлаштирилади? Энди ушбу тоифа юридик шахслар ҚҚС, фойда, мол-мулк, ер солиқлари, сувдан фойдаланганлик учун солиқ ва бошқа ажратмаларни тўлаши лозим бўлади. Бунда ҚҚСнинг 20 фоизли базавий ставкаси сақлаб қолинди.

Товар айланмаси 1 млрд. сўмдан кам бўлган тадбиркорлик субъектлари ихтиёрий равишда ягона солиқ тўловчиси бўлиб қолиши мумкин.

Шу билан бирга, пул айланмаси 1-3 млрд. сўм атрофида бўлган юридик шахслар учун соддалаштирилган ҚҚС ҳам жорий этилди. Бу ҚҚСга ўтиш даврини юмшатиш мақсадида яратилган икки йиллик (2021 йилнинг 1 январигача) имтиёз-дир. Яъни, ялпи тушуми 3 млрд. сўмдан ошмайдиган солиқ тўловчилар ҚҚСни соддалаштирилган тартибда тўлаши мумкин. Стандарт (умумбелгиланган тартибдаги) ҚҚС ставкаси 20 фоиз бўлса, соддалаштирилган тартибда базавий ставкаси 7 фоиз қилиб белгиланди. Савдо фаолиятига 6 фоиз қилиб туширилди.

Албатта, оддий одамлар учун ҚҚСнинг тоифалари ёки ставкалари эмас, дўкон пештахталаридаги маҳсулотлар нархига бўлган таъсири қизиқ. Мазкур ислохотлардан кутган умид ва ишончимиз ҳам айнан маҳсулот ва хизматлар нархи таркибидagi солиқ юкининг пасайишидир. Назарияда ҚҚС солиқ тўловчиларнинг узилмас «занжирини» ҳосил қилиш мумкин. Бунда «занжир»нинг барча қатнашчилари биргаликда фақат 20 фоиз ҚҚС тўлайди, маҳсулотдаги солиқ юки аввалги ягона солиққа нисбатан қамаяди. Табиийки,

ҚҚС билан нарх тушиши керак. Амалда-чи?

Нарх ошди, аммо...

Амалда, жорий ойда умумий овқатланиш шохобчаларида 15-20 минг сўмлик бир порция овқат ўртача беш минг сўмга қимматлашди. Биз айрим ошхона ва кафелардан бунинг сабабини суриштиришимизда, улар буни ҚҚС билан боғлашди.

А й д а с
К О Ш А Н О В,
Давлат солиқ кўмитаси бошқарма бошлиғи:

— Умумий овқатланиш

корхоналари ўтган йили 10 фоизли ягона солиқ тўловчи бўлган. Айтайлик, 10 минг сўмлик бир порция овқат таннархида зарур миқдордаги озик-овқат маҳсулотлари харажати билан биргаликда 10 фоизли ягона солиқ ҳам турган. Яъни, ушбу солиқ таом нархида аввал ҳам бўлган, аммо чекда (ёки ҳисоб-фактурада) бу кўринмаган. ҚҚСда эса бу хар доим қайд этилади.

Масалага овқатланиш муассасасини соддалаштирилган ҚҚС тартибидagi солиқ тўловчи мисолида ёндашайлик. Уларга ҚҚС ставкаси 10 фоиз қилиб белгиланган. Яъни, ўтган йилги 10 фоизли ягона солиқ ставкаси билан бир хил. Демак бу ҳолда нарх ошишини солиқларга боғлаб бўлмайди.

Буни шундай изохлаш мумкин. Айрим умумовқатланиш корхоналари соддалаштирилган ҚҚС тартибига ўтганига қарама-дара, ўтган йилги 10 фоизли ягона солиқ миқдорини ҳам харажатга киритиб қўйишган. Мана шундай тушунмовчилик бўлган пайтда корхона ҳисоб-чиси солиқ идорасига мурожаат этиши зарур. Ҳукумат топшириғига биноан, хар 10 тадбиркорлик субъектига бир нафар

солиқчи бириктирилди. Янги солиқ тартибига ўтилатган ушбу пайтда хар бир солиқчи корхонага бориб, уларнинг ҳисоб-китобига ёрдам бериш вазифаси юклатилган.

Супермаркетлар нега бўша қолди?

Савдо марказларида айрим пештахталар бўша қолганини кўряпмиз. Биз суриштирган кичик бизнес вакиллари ҚҚС уларнинг фаолиятига қатта таъсир ўтказганини айтишмоқда. Хусусан, супермаркетлар қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини қайта ишлаб чиқарувчилардан (ҚҚС тўловчиси бўлмаган) товари таннархида ҚҚС ҳисобга олинмагани учун сотиб олишдан бош тортишган.

Д и л ш о д
С У Л Т О Н О В,
Молия вазирининг ўринбосари
— Эътибор беринг, маҳаллий маҳсулотларни бир чегра кўятурайлик,

агар уларнинг етишмаслиги ҚҚС билан боғлиқ бўлса, супермаркетларда импорт товарлар ҳам йўқолиб қолди-ку. Ваҳоланки, импорт маҳсулотлар божхонадан ўтишда аввал ҳам ҚҚС тўлаган.

Агар товарлар нархини шакллантиришда ҚҚС инобатга олинган бўлса, унинг нархи ҳозир пасайиши керак. Мисол учун, мен 1 АҚШ долларига кир ювиш кукунини импорт қилдим. ҚҚСни тўлагандан кейин унинг қиймати 1,2 долларга кўтарилди. Унга ўзимнинг 20 фоиз устамани қўйиб, 5 фоиз солиқ тўлаб, чакана сотувчиларга топширсам, маҳсулот қиймати 1,4 доллар бўлиши керак. Оддий ҳисоб-китобда шундай чиқади. Бирок импорт қилинган маҳсулотлар ҳам йўқолди. Сабаби нима? Жавоби оддий. Аслида импорт бўлмаган (ёки божхонани қандайдир йўллар билан айланиб ўтган. Тахр). Хўжжат йўқ. Савол туғилади, бу маҳсулот қаердан пайдо бўлди? ҚҚС тизими билан ишланганда, албатта, ҳисоб-фактура талаб этилади. Агар фактура мавжуд бўлмаса, маҳсулот қаердан олинган деган табиий савол келиб чиқади?..

Шу ўринда, маҳаллий ишлаб чиқарувчилар фаолияти борасида бир мулоҳаза. Ички ишлаб чиқаришда, мисол учун, пистани оламизми, писта ёғинми, маҳсулотга қўйилган устамани кўриб, очиги, кўриб кетасиз. Солиқ концепциясини жорий этиш жараёнига турли соҳа вакиллари, ишлаб чиқарувчилар билан учрашувлар ўтказдик. Устама савдода 20 фоиз, ишлаб чиқарувчида 17 фоиз белгиланган. Аммо литри ўртача 2600 сўмдан олинган сўт 7500 сўмдан сотилмоқда. Ҳа, бугун бозор кўтаряпти бу нархни. Энди инсоф сари барака бўли-

ши керак-ку. Тўғри, кадоклаш, транспорт ва бошқа харажатлар бор. Аммо 2,5 баробар (17 фоиз эмас) нарх қўйилиши, бу энди инсофсизлик.

Бугунги айрим тадбиркорлар сотиб олган ускуна харажати бир йилда чикариб олсам дейди. Тадбиркорларимиз режалаштиришни ўрганиши керак. Буни тартибга солишнинг йўли фақат бозор талаби. Агар бозор кўтарса, нарх ошаверади.

Давлат солиқ кўмитаси раисларининг таъкидлашича, солиқ тўловчилар ҚҚСни ҳисобга олиш механизмининг афзалликларини охиригача ҳисоб-китоб қилмасдан, соддалаштирилган ҚҚС режими қўлашга интилоқда. Оқибатда ҚҚСнинг «занжирини» ҚҚС тўловчи бўлган мол етказиб берувчилар билан узилмоқда ва уларнинг иқтисодий қўрсаткичларига ҳамда нархларнинг сунъий кўтарилишига олиб келиши кузатишмоқда.

Имтиёзнинг имтиёзлиги қолдими?

Айрим импорт товарларга ўрнатилган имтиёзлар билан ҚҚС ўртасида номуносаблик келиб чиқди. Республикада ёғочга эҳтиёж юқори. Шу сабаб ёғоч импортига имтиёз берилган. Бундан қўзланган мақсад нархни пасайтириш. Янги солиқ тартибига ўтгандан сўнг, имтиёз билан кириб келган ёғоч чакана савдога чикканда ҚҚС қўлланилиб, нархи ошиб кетди. Бу ерда имтиёзнинг имтиёзлиги қолдими?

Бундай ҳолатни тўқимачилик маҳсулотлари чакана савдосида ҳам кузатиш мумкин. Пахтани сотиб олишдан тортиб, қайта ишлаш жараёнидаги барча «занжир» ҚҚС озод этилган. Яқиний босқичда, яъни чакана савдога чиқарилганда ҚҚС қўшилиб қолмоқда.

ҚҚС жорий этилгандан сўнг ички бозордаги вужудда келган бундай вазият борасида юқоридаги савол-жавоблар Ўзбекистон матбуот ва ахборот агентлиги ташаббуси билан ташкил этилган солиқ сўёсатини такомиллаштириш ва иқтисодий самарадорлик мазмунида оид матбуот анжуманида кўриб чиқилди.

Тадбирда шунингдек, янги солиқ тартиби қўлланилиши жараёнида вужудда келган муаммолар юзасидан мулоҳаза ва тақлифлар ҳам ўртача ташланди.

Аслида солиқ мажбурий ундирилиши эмас, ихтиёрий тўланиши керак. Солиқ тўловчиларда бундай масъулият ва ишонччи янги солиқ қонунчилиги таъминлай оладими-йўқми, буни вақт кўрсатади.

Бахтиёр ХАМИДОВ,
«Оила даврасида» мухбири

«ЎЗАГРОСУҒУРТА»

ДАВЛАТ-АКЦИЯДОРЛИК СУҒУРТА КОМПАНИЯСИ (АЖ)

Суғурта бозорида энг муҳими — ишонч

«Ўзагросуғурта» акциядорлик жамиятининг Хоразм вилояти дирекцияси жамоаси аҳолига муҳим суғурта хизматларини таклиф этиб, зарур ҳолларда суғурта тўловларини ажратяпти.

Умид ҳеч сўнамасин

Азалдан одат шунақа. Ҳаёт оқ ва қора ранглар чашмасидан, тун ва кун алмашинуви, шодлик ва қайғу омухталигидан иборат. Шу маънода, ҳаётда бири-бирининг зидди бўлган ҳолатлар ҳам учраб туради. Айтайлик, иши гуруллаб турган тадбиркор ёки бирор корхонанинг фаолияти қандайдир тасодиф туфайли така-так тўхтаб қолиши мумкин. Агарда шундай ҳодиса содир бўлгудек бўлса, ким унга биринчи ёрдамни бера олиши мумкин? Албатта, суғурта компанияси! Суғурта оғир аҳволга тушган ҳар қандай кишининг жонига биринчи бўлиб оро қиради, икки оёқ бир этикка тикилганда ёрдамга келади. Янада аниқроқ қилиб айтишдан бўлсак, синиш арафасида турган корхона ёки тадбиркор ёхуд оддий бир фуқарони имкон қадар зарур миқдордаги маблағ билан қўллаб-қувватлайди. Оқибат қисқа муддат ичига мазкур корхона қаддини тиклаб, бургут мисол қанотини кенг ёза бошлайди. Шу билан бирга, уни тушқун қайфият бағамон тарк этади. Бора-бора унинг қалбида ўзини қўқаётган маҳали сувдан кутқариб олган халоскорига меҳр ва мухаббат, ҳурмат, ишонч, умид пайдо бўлади. Биласиз, умид одамни ҳаётда янгидан-янги муваффақият ва ҳали забт этилмаган довлонлар сари бошлайди. Буни қаранг, жаҳоннинг энг ривожланган давлатларида ҳам миқозлар бошига оғир кун тушганида суғурта компаниясига бемалол суянишади. Агар таъбир жоиз бўлса, фарзанд ўзи отасига ишонгани, суянгани каби.

Хўш, бу борада мамлакатимиздаги мавжуд суғурта компанияларида амалга оширилаётган ишларда бирмунча жонлиши ва ошқоралик кузатиляпти. Бунда, энг биринчи навбатда, хориз тажрибасини кунг билан ўрганиш, амалиётга татбиқ этиш зарур бўлади.

Халқаро эътирофга лойиқ

Бозор иқтисодиётининг ўзи-га яраша талаби ва тутумлари бор. Кимки, ана шу талабларга оғишмай амал қилсагина, у кўзлаган мақсадига албатта, эришади. «Ўзагросуғурта» ак-

циядорлик жамияти ва унинг вилоятларда фаолият юритаётган бўлимларида ана шу масалалар доимий эътиборда бўлиб келмоқда. Айниқса, тузилаётган суғурта шартномалари, ҳудудий бўлимлари географияси ва суғурта мукофотлари тушуми бўйича республикада олдинги ўринларни банд этиб келмоқда. Очиги, мамлакатимиз суғурта бозорида фаолият юритаётган ўттиздан ортик суғурта компаниясидан фақатгина иккитасигина халқаро рейтингга эга бўлса, шундан бири мазкур суғурта компанияси ҳисобланади. Негаки, бугунги кунда жамият юздан ортик мажбурий ва ихтиёрий суғурта хизматларини миқозларга таклиф этмоқда.

— Тўғри, аҳоли орасида суғурта компаниялари таклиф этаётган мажбурий ва ихтиёрий суғурта хизматларига бўлган қизиқиш секин-асталик билан бўлса-да ортиб бормоқда, — дейди «Ўзагросуғурта» акциядорлик жамияти Хоразм вилояти дирекцияси директори Сардор Худойшукуров. — Лекин бу бугунги тезкор давр учун етарли эмас. Назаримда, қандай бўлмасин фуқароларнинг суғуртага бўлган ишончини ошириш керак бўлади. Аслида биз кўтараятган мазкур масала Ўзбекистон Республикаси Президентининг соҳани изчиллик билан ривожлантиришга оид бир қатор қарорларида ҳам ўз ифодасини топган. Қолаверса, ушбу ҳужжат зиммамизга залворли маъсулият юклайди. Шу мақсадда вилоятнинг Хива, Қўшқўпир, Гурлан, Урганч, Хонка, Боғот, Янгиарик, Янгибозор, Ҳазорасп, Шовот тумани ва Урганч шаҳрида кенг қўлданли тадбирлар амалга оширилмоқда. Аҳолига суғуртанинг мазмун-моҳияти, ҳаётимизда тугган ўрни ҳаётини мисоллар кўмағида афроғлича тушунтириб бориюмоқда. Энг муҳими ва асосийси, ходимларнинг узлуксиз олиб бораётган ташвиқот ва тушунтиришлари натижасида «Ўзагросуғурта»нинг суғурта хизматларига бўлган талаб анча-мунча ошгани кузатилди.

Сардор Худойшукуровнинг айтишича, биргина ўтган йилнинг ўзида вилоят филиали ва мавжуд ҳудудий бўлимларда белгиланган режа ва кўрсаткичларни ўз муддатида

бажариш мақсадида яхшигина шижоат кўрсатилди. Буни эътиборингизга ҳавола этилаётган қуйидаги рақамлардан ҳам билса бўлади: 2018 йил ҳисобот даврида вилоят бўйича 13 миллиард 933 миллион сўмдан зиёд суғурта мукофотлари йиғилиб, режа 135 фоизга бажарилди. Бу 2017 йилнинг шу даврига нисбатан 4 миллиард 548 миллион сўм ортиқча мукофот тушумлари амалга оширилиб, 148 фоиз ўсишга эришилди дегани. Албатта, бу ишларнинг бариси ўз-ўзидан бўлиб қолгани йўқ. Биласиз, бунинг замирида темир интизом ва машаққатли меҳнат ётади.

Дехқон ризқ яратар

Ердан ризқ-рўз яратиб, фаровонлигимизни қанда қилмасдан таъминлаб келадиган мард ва танги, ориятли миришқорларимиз бор. Улар эрта кўклардан бошлаб, то кузак оёқлағунга қадар даладан бери келмайди. Хуллас, бу тоифа юрса ҳам, турса ҳам фақатгина экинини ўйлайди. У ҳудди гўдаги афроғли парвона бўлаётган келинчак сингари сира нари кетмайди. Лекин йил бўйи қилинган меҳнатни биргина табиат инжиклиги қўққа совуриши ҳам ҳеч гап эмас. Бундай вазиятда унинг егани ичига тушмайди. Чиндан ҳам ҳаёти, бола-чақаси ризқ-насибаси, тирикчилиги фақатгина ана шу экин-тикин билан боғлиқ одамнинг ҳолига маймулар йиғлаши турган гап. Хўш, экин табиат инжиклиги сабабли яхши битмади. Дехқон зарар қўрди. Бундай кезде унинг жонига суғурта компанияси оро кириши керак эмасми? Ҳудди шундай. Масалан, Хоразм вилоятининг Хонка, Боғот, Шовот, Қўшқўпир, Янгиарик, Янгибозор, Хива, Урганч, Гурлан, Ҳазорасп туманидаги миришқорларга кам ҳосилди бўйича қўрилган зарар тўлаб берилди. Агар бу иш ўз вақтида уқдаланмаганда, миришқорнинг кўп нарсадан ҳафсаласи пир бўлган бўларди. Умуман олганда, минтақада «Ўзагросуғурта» акциядорлик жамияти вилоят

филиали ва ҳудудий филиаллари саъй-ҳаракати билан кишлоқ хўжалиги соҳасида маҳсулот етиштирилаётган фермер, томорка эгаларининг мушқули осон этиб бориляпти.

Тўловлар вақтида берилса...

Аҳоли сони ўсиб боргани сайин, табиийки, унинг суғурта турларига бўлган қизиқиши ошиб бориши табиий. Иш берувчининг фуқаролик жавобгарлигини мажбурий суғуртаси тури бўйича бир миллиард сўм режа этиб белгиланган бўлиб, бир миллиард бир юз саккиз миллион олти юз минг сўмга, гаров суғуртаси бўйича режа бир миллиард уч юз етмиш етти миллион сўм этиб белгиланган бўлиб, икки миллиард беш юз етмиш олти миллионга, ипотека кредитини суғурталаш уч юз йигирма беш миллиондан ошқикка, мактаб ўқувчиларини бахтсиз ҳодисалардан суғурталаш бир юз етти миллиондан зиёдга, суғурта қайтмаслигини суғурта қилиш бўйича саккиз юз олти юз минг сўм ортиқча маблағлар ундиришча муваффақ бўлинди. Тагин бир гап. Вилоят бўйича жами таъминланган суғурта мукофотларининг тўрт миллиард бир юз тўқсон уч миллион уч юз минг сўми ёки деярли ўттиз фоизи мажбурий суғурта тўловларига, тўққиз миллиард етти юз қирқ миллион тўрт юз минг сўми ёки етмиш фоизи ихтиёрий тўловлар ҳиссасига тўғри келди. Ҳисобот даврида филиал бўйича жами 250 минг 735 та шартнома тузилиб олинган мажбуриятлар 3 триллион 748 миллион сўмни ташкил этди.

Малака оширилмоқда

Соҳада фаолият юритаётган ходимнинг вақти-вақти билан билим ва кўникмаси ошириб бериюмоқда, иш бир жойда сийлжамасдан туриб қолади. Бу эса бажарилаётган иш сифатига салбий таъсир этмасдан қолмайди. Шунинг учун

бугунги мутахассис тизимда рўй бераётган барча янгилик ва ўзгаришлардан бохабар бўлиши талаб этилади. Аини шу ҳолат инobatга олиниб, ходимлар узлуксиз равишда ўқитиб бориюмоқда. Натижада уларнинг кўзи анча пишиб, миқозлар билан мулоқотда яхши натижаларга эришмоқда. Буни филиал ходимлари тайёрлаб берган қуйидаги маълумотдан ҳам билса бўлади. Масалан, биргина ўтган йилда 886 та ҳолатда бир миллиард бир юз саксон олти миллион сўмдан ортик суғурта товони тўлаб берилган. Мазкур тўловларнинг суғурта товонларидаги улуши саккиз ярим фоизга тўғри келади. Яна шуни ёддан чиқармаслик керакки, суғурта тўловларининг асосий қисми иш берувчининг фуқаролик жавобгарлиги мажбурий суғуртасидан 12 та ҳолатда 277,5 миллион сўм, транспорт воситаси эгаларининг фуқаролик жавобгарлиги мажбурий суғуртасидан 102 ҳолатда 394,9 миллион сўм, гаровга қўйилган мол-мулкларни суғурталаш бўйича 7 та ҳолатда 42,2 миллион, бахтсиз ҳодисалардан 604 та ҳолатда 130 миллиондан ортик сўм ва бошқа турлардан 341,4 миллион сўмни ташкил этди.

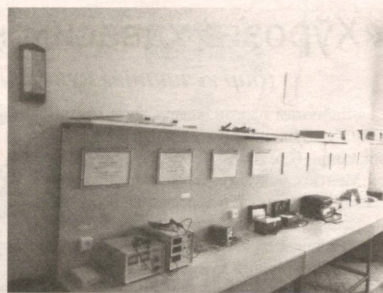
Хулоса қилиб айтганда, «Ўзагросуғурта» акциядорлик жамияти Хоразм вилояти филиали ва унинг ҳудудий бўлимлари ишида жонлиши, даврга ҳамоҳанг тарзда илдамлаш яққол кўзга ташланмоқда. Негаки, суғурта ривожланган барча давлатларда аллақачон сифатли ва қафолатли хизмат кўрсатиш кун тартибидеги масалага айланиб улгурган. Шунданми, соҳа ходимлари юзлаб суғурта турлари билан одамлар қалбига кириб боришга астойдил тиришиб-тирмашмоқда. Зеро, фуқаронинг мушқулини осон этмоқнинг савоби жуда ҳам улқандир.

Улуғбек ЖУМАЕВ,
«Оила даврасида» муҳбири

Хизматлар лицензияланган.

Хоразм синов ва сертификатлаштириш маркази давлат корхонаси жамоаси аҳолини сифатли ва экологик тоза маҳсулотлар билан таъминлашга қандай ҳисса қўшмоқда?

Сифатсиз маҳсулот бозорга кирмаслиги учун...

...Чор-атрофи туянинг ўрқачини эслатувчи, тўлқинсимон кир-адирликнинг шундоқкина этагида каттагина еримиз бўларди. Ана шу жойга бобом ҳар баҳорда қовун уруғи қадарди. Астойдил ва сидқидилдан қилинган меҳнат туфайли қовунлар пишиб етилганида, унинг хиди бутун далани тутиб кетарди. Хуллас, бобом кечкурун узилган қовунларни саралаб машинага авайлаб ортарди, лат емасин деб. Фақатгина бозорда у танланган қовунни харидорга тақлиф этарди. Қизиқшим устун келиб, бунинг сабабини сўрадим. Шунда бобом оҳиста томоқ кирди-да, тушунтира кетди: «Болам, ҳамма нарсаннинг сифатлиси, яъни сараси яхши. Негаки, бундай маҳсулотни харид қилган одамнинг кайфияти кўтарилиб, бахридили очилади. Қолаверса, фақат экологик тоза маҳсулот одам учун фойдали ва зарур» деганди дона-дона қилиб. Тўғри, бу гапларга ҳам неча-неча қовун пишғи бўлди. Аммо қулоғим остидан бобомнинг сифатлисига етмайди деган гаплари сира-сира кетмайди.

Бугун бозордан истаган нарсани топиш мумкин. Аслида бу тўқинлик ва фаровонликдан нишона. Аммо бозор ва пештахталарда сотилаётган маҳсулотларнинг барини ҳам бирдай сифатли ва хавфсиз деб бўлмайди-да. Уларни айрим устомон «тадбиркор»лар қандайдир йўллар билан мамлакатимиз бозорларига олиб кираётгани ҳам, афсуски, ҳақиқат. Назаримда, бундай қимсалар учун эл-юртнинг соғлиғидан кўра, хуфёна келтириладиган ўша маҳсулотдан қоладиган мўмай фойда кўпроқ қизиқ. Давлатимиз бундай нафс бандаларига қарши мурасасиз курашишига қарамастан теварак-атрофимизда ана шундайлар барибир топилади. Баъзида билиб-билмай ана шундай сифатсиз маҳсулотларни харид қиламиз. Аммо истеъмол қилинган бу маҳсулот соғлиғимизга салбий таъсир этмай қолмайди. Шунинг учун харидор ҳам ўз ҳақ-хуқуқини яхши билиши, сотиб олаётган маҳсулотнинг сертификати билан албатта қизиқиши зарур. Бу қўпдан-қўп кўнгилсизликларнинг олдини олади.

Бу борада Хоразм вилоятида ҳам аниқ ва мақсадли ишларга қўл урилади. Виктод синов ва сертификатлаштириш маркази

давлат корхонаси жамоаси минтақадаги тегишли ташкилотлар билан ҳамкорликда озик-овқат ва бошқа турдаги маҳсулотларнинг халқаро андоза ва талабларга жавоб беришини доимий тарзда назорат этиб боради. Натияжада минтақага турли айланма йўллар орқали ноқонуний равишда кириб келаётган сифатсиз маҳсулотлар кам бўлса-да учраб турибди. Мақсад ана шундай маҳсулотларнинг кириб келиши ва сотилишига узил-кесил чек қўйишдир.

Қарор ва ижро

Стандартлаштириш, сертификатлаштириш ва метрология соҳасида аввалдан мавжуд бўлган тўтулмларнинг аксар қисми маънан эскирган, янада аниқроқ қилиб айтганда, истеъмолга яроқсиз ҳолатга келиб қолган эди. Бу эса ишнинг ўз муддатида, сифатли ва қафолатли тарзда бажаришга монелик қиларди. Бундан ташқари, истеъмолчилар кўпгина ечими чигал масалалар билан корхона эшигини қоқарди.

— Эндиликда бундай салбий ҳолат билан муроса қилиб бўлмастлигини давнинг ўзи рўйроқда айтиб турибди, — дейди **Хоразм синов ва сертификатлаштириш маркази давлат корхонаси раҳбари Алишер ХУДОЙБЕРГАНОВ**. — Қисқа муддат ичида соҳамизда катта ўзгаришлар амалга оширилди. Масалан, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 12 декабрда қабул қилинган «Техник жиҳатдан тартибга солиш, стандартлаштириш, сертификатлаштириш ва метрология тизимларини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори эълон қилинди. Тўғриси айтганда, бирор бир маҳсулот ишлаб чиқиб, ўзини ҳам, давлатни ҳам бойитишни дилига туккан ишбилармоннинг мушқулани осон қилиш, уни қўллаб-қувватлашга то шу маҳалга қадар бундай катта эътибор қаратилмаган эди. Тадбиркорлик ривожига, даромадли ва истикболли соҳанинг жадал тараққий этишига, қайсидир маънода бу ҳам катта тўсиқ бўлди. Бундай тоифадаги инсонларнинг иши эндиликда олға силжиши учун мазкур қарор катта йўл очди. Аҳамиятлиси, тадбиркорлар учун яратиб берилган енгилликлардан

бири — бу сифат менежменти тизимларини жорий этган ва маҳаллий аккредитация тизимида аккредитация қилинган синов лабораторияларидан фойдаланадиган тадбиркорлик субъектларига, улар томонидан Ўзбекистонда ишлаб чиқариладиган маҳсулотнинг мувофиқлигини декларациялаш йўли билан тасдиқлаш ҳуқуқи берилгандир. Буни қаранг; биргина шу масаланинг ҳал этилиши билан ишбилармоннинг «кетмони» баланд уча бошлади.

Алишер Худойбергановнинг айтишича, мазкур қарорлар ижросини таъминлаш ва тадбиркорларга қулайлик, муносиб шароит яратиш мақсадида божхона постларига малакали мутахассислар бириктирилган экан. Улар четдан юртимизга кириб келаётган ва хорижга чиқарилаётган импорт-экспорт маҳсулотларини сертификатлаштириш жараёнини божхона постларининг ўзида амалга оширади.

Аҳоли учун қулайлик

Минтақа аҳолисининг асосий қисми марказдан олис — кишлоқ ва овулларда истиқомат қилади. Бунинг ўзига хос нуқулай ва мушкул жиҳатлари ҳам йўқ эмас. Дейлик, қўшлаб оналалар рўзғори учун аскарадиган маҳсулотларнинг аксар қисмини ўз томоқсизда етиштиради. Ҳарна бу ҳам рўзгорнинг бир томонини кўтарди-да. Айниқса, қишлоқда катта шаҳардаги сингари иссиқ сув, газ узлуксиз келиб тургани йўқ. Устига-устак, дард устига чипқон деганларидек, аҳолини қўпдан бери қийнаётган муаммолардан бири бу газ, электр хисоблагичларининг вақт-соати билан давлат стандартидан ўтказилмаётгани эди. Шу масалани ҳал этиш учун шаҳарга тушсангиз, бир кун овоза бўлишга тўғри келарди. Шундай бир пайтда фуқаролар учун қулайлик яратилди. Яъни, аҳолига яқин, қулай манзилларда электр, газ, совуқ сув ускуналари хисоблагичларини стандарт синовдан ўтказиб берадиган шохобака иш бошлади. Бу ортиқча овозагарчилик ва навбат талашишларга чек қўйди. Минтақада зарур шарт-шароитлар яратиб берилган бундай шохобчаларнинг ишидан фуқаролар мамнун. Келажакда улар сонини янада ошириш кўзда тутилган. Маълумки, вилоятда тадбиркорликни йўлга қўйиш

ниятида юрган ғайрат-шижоатли, эпдли, ишнинг кўзини биладиган инсонлар истаганча топилади. Бундай эзгу ниятни дилига жо этган тадбиркорларга сертификатлаштириш, стандартлаштириш соҳасидаги афзалликлар миридан-сиригача тушунтириб борилмоқда. Мақсад минтақада ишбилармонлар сафини кўпайтиришдир. Бу бозорларимиз пештахталари ўзимизда ишлаб чиқарилган сифатли ва экологик тоза маҳсулотлар билан тўлади деганидир. Хуллас, синов ва сертификатлаштириш маркази давлат корхонаси жойлашган бинодан тадбиркорларнинг қадами узилмайди.

Иқтисодий зона афзаллиги

Иқтисодий зона ташкил этган мамлакатларнинг кўпчилиги маълум муддат ўтгач, мактовга арзигулик натижаларни қўлга киритаётганидан яхши хабардоримиз. Шу босндан ҳам ривожланишнинг янги босқичига кадам қўяётган кўпгина давлатлар ана шу йўлдан боришни маъқул кўради. Ўзбекистон Президентининг 2016 йил 26 октябрдаги «Эркин иқтисодий зоналар фаолиятини фаоллаштириш ва кенгайтиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги фармони, Ўзбекистон Республикаси Вазирилар Маҳкамасининг 2017 йил 10 апрелдаги «Эркин иқтисодий зоналар фаолиятини ташкил этиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори ижроси юзасидан «Ҳазорасп» эркин иқтисодий зонаси ҳудудида халқаро талабларга мос келадиган маҳсулотларни стандартлаштириш, сертификатлаштириш ва маркировка қилиш хизматларини кўрсатиш бўйича илмий ишлаб чиқариш маркази ташкил этилган тадбиркорлик субъектлари билан бирга, кўпчилик аҳолини ҳам беҳад мамнун этди.

— Бугунги кунда мазкур марказ фаолияти тўлиқ йўлга қўйилиб, «Ҳазорасп» эркин иқтисодий зонаси ҳудудида фаолият юритаётган мавжуд корхоналарга стандартлаштириш, метрология, сифат тизимлари ва маҳсулотнинг маркировкалаш бўйича амалий ва консултиватив ёрдам кўрсатилмоқда, — дейди **Хоразм синов ва сертификат-**

лаштириш маркази давлат корхонаси мутахассиси Жаҳонгир ЖУМАНИЁЗОВ. — Қўшма корхоналарда таъйёрланадиган маҳсулотлар пешма-пеш хорижга экспорт қилинмоқда. Соҳа ходимлари эса маҳсулотнинг сифати ва дунё андозаларига тўла мос келишини кузатиб боради. Хуллас, мазкур ҳудудда синов ва сертификатлаштириш маркази давлат корхонаси билан яқин ҳамкорлик йўлга қўйилгани сабабли ишда юқори унум кузатилмоқда.

Хоразм мевалари хорижга

Воҳанинг бир учи кенг уфқларга қадар чўзилган боғларида пишиб-етилган меваларни ўзининг таъми ва кўриниши билан кўрган кўзни қувнатади. Эндиликда бундай сархил меваларнинг хорижнинг нуфузли дўкон ва бозорларида ҳам учратиш мумкин бўлиб қолди. Сабаби, уларни хорижга пешма-пеш етказиб бериш масаласи ҳукуматимизнинг доимий эътиборида бўлиб турибди. Давлатимиз раҳбарининг 2017 йил 6 ноябрдаги «Мева-сабзавот маҳсулотлари, узум, полиз, дуккакли экинлар, шунингдек, қуртилган сабзавот ва меваларни маҳаллий экспорт қилувчиларни қўллаб-қувватлаш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарори айниқса, бунга кенг йўл очди. Мазкур ҳужжатда юқориди масалалар аниқ ечим топан. Ўзбекистон Республикасида берилган мувофиқлик сертификатлари маҳаллий мева-сабзавот маҳсулотларини асосий истеъмол қилувчи давлатларда, шу жумладан, икки томонлама ва кўп томонлама битимларини тузиш ишларида тан олинмоқда. Аккредитлаштирилган синов лабораториялари замонавий синов ускуналари билан модернизация қилиниб синовдан ўтказилмоқда. Демак, экспорт қилувчи томонидан зарур ҳужжатлар тақдим қилинган вақтдан бошлаб кўпи билан бир ишқун давомда мева-сабзавот ҳамда тез бузиладиган маҳсулотларнинг экспорти учун мувофиқлик сертификати бериш таъминланмоқда.

Улуғбек АКТАМОВ

